

En nu, M. H., meer dan ik van uw luisterend oor reeds vroeg, mag ik van uw aandacht niet vergen. Mijn rede spoedt dan ook ten einde. Daarom volsta ik met een korte resumptie. Vóór alle dingen hangt er alles aan, of de vrede terugkeert. Zoolang toch de oorlog voortduurt, en ook de ons buiten oorlog aangedane oorlogsroof voortduurt, moet van Regeeringswege gehandeld al naar de staat van zaken zich aandient, en kan aan het vellen van een voorafgaand oordeel niet worden gedacht. Mag het daarentegen door Gods verbeurde goedheid zijn, dat in dit jaar nog, of in den aanvang van het jaar dat dan komt, de vrede terugkeert, en onze troepen huiswaarts keeren, dan valt er in den eersten aanvang toch nog aan geen nieuwe regeeringsplannen te denken. Allicht een tweetal jaren zal de duurtetoeslag nog te handhaven zijn; 't zal alles nog zijn buitengewoon karakter blijven dragen, en onze financieele nood zal steeds meer klemmen, Onderwijl zal dan toch het Schoolgeding tot oplossing moeten komen en de vrijmaking van het bijzonder onderwijs haar eindpaal bereiken; zoo 't kan zonder tusschenstation, en liefst rechtstreeks op algeheele losmaking van de Gemeente afgaande. Valt tenslotte de duurtetoeslag weg, dan zal toch hulpe moeten geboden worden aan wie als arbeiders, als ambtenaren of loontrekkers in een volstrekt onhoudbare stelling geraakten. En is dan voorts ons handelsverkeer met het Buitenland niet alleen op vaster, maar ook op deger voet hernieuwd, dan zal tenslotte de nieuwe taak die ons alsdan wacht niet anders zijn, dan wat ik in mijn antwoord op het *Wat nu?* u op 't harte bond. Onze Antirevolutionaire partij moet dan weer innig één worden. Niet een sociale belangengroep naast een principieele politieke partij, maar 't sociale en het politieke moet in hechtheid aan elkaar geklonken. Ons politieke streven moet stuwkracht leenen aan de sociale belangen, en omgekeerd de sociale worsteling moet verband en saamhang zoeken met de historische ontwikkeling van vaderland en volk. Dit nu zal ons vanzelf geworden, indien de eere Gods ons met heiligen band saâm blijft binden. Dit was het uitgangspunt van onze kracht, en zal tot den einde toe de geheiligde bezieling van onze krachtsprestatie moeten blijven. Komt dit ons aanvankelijk door ver-